

■ Ramilə Qurbanlı

Bəzən mənə elə gəlir ki, həyat sürət qatarıdır, ölümə doğru şütüyən qatar. Müəyyən edilmiş dayanacaq-larda dayanır, kimlərsə düşür o qatardan, o yenə sürətlə yola davam edir. O qatar dolur, boşalmır, yola na davam edir, sadəcə kimlərsə hardasa düşür, vəssalam...

*Mənə birçə kəlmə can söyləsəydin
O birçə kəlmə min can verərdim.
Ömrünü, gününü dərd eyləsəydin
Ömrümü günümü dərdan verərdim.*

Bu mahnının adı "Qurban verərdim". Akif İslamzadə əvəzolunmaz ifaçısıdır. Bəs, bəstəkarı kimdir? Elza İbrahimova sirr dolu, müəmmə dolu, gözəl mahnıların bəstəkarı. Görsən, özü ötən günlər üçün gələn günlərini qurban verərdimi? Bəl-

Ulu nəəsi, yeni anasının nəəsi Sonaxanım bir vaxtlar ulu babanın Türkiyədən Xaçmazın Nəreçan kəndinə qaçıraraq gətirdiyi bir türk qızı olub. Onun adını Elzanın anası daşıyıb, indi də həmin ad Elza İbrahimovanın qardaşı qızına verilib. Həmin ulu nənədə çox böyük musiqi istedadı olub. Özü özü üçün musiqilər yazıb, qarmonda ifa edərmiş. Elza ailədə musiqi istedadı olan yeganə uşaq deyildi, amma nənəsindən keçən istedadı özündə inkişaf etdirib musiqini könüllü surətdə özünə peşə seçən yeganə uşaq oldu. Əvvəlcə Asəf Zeynallı adına orta ixtisas musiqi məktəbində təhsil alır, sonra da konservatoriyada Qara Qarayevin sinfində bu böyük bəstəkardan bəstəkarlıq dərsi alır. Onun sinfinə daxil olmaq üçün hazırladığı kompozisiyanı dinləyən Qara Qarayev deyib ki, bu qız yaxşı bəstəkar olacaq.

Elza İbrahimova "Yalan ha deyil" adlı ilk mahnısını 1969-cu ildə bəstələyib. Məmməd Rahimin sözlərinə bəstələnmiş "Yalan ha deyil" mahnısının ilk ifaçısı Şövkət Ələkbərova olur. Azərbaycanda tanqo ritmini estradağa gətirən ilk bəstəkarlardan biri olan Elza İbrahimovanın Rəfiq Zəkənin sözlərinə bəstələdiyi "Qurban verərdim" əsəri sovet dövründə

raqlı, orijinal mahnıların bərabər romanslar, sonatalar, kvartetlər də bəstələyib. Bəstəkarın Rəşid Behbudovun ifasında səslənən "Ey, vətən" əsəri bütün dünyada Azərbaycanı tərənnüm edən mahnılardan biri olub. Azərbaycan şairlərinin yüzrlə şeirlərinə və rus dillərində onlarla poetik nümunəyə musiqi yazıb.

Elza İbrahimovanın elə bir mahnısı yoxdur ki, dinləyəndə düşünənsən ki, bu mahnı filan mahnısından zəifdir. Hər bir mahnısı bir əsərdir və bir-birindən möhtəşəmdir. "Qurban verərdim" Akif İslamzadənin ifasında indi də qulaqlarımızda səslənir. "Sevgimiz elə bu qədərmiş" mahnısını isə iki böyük sənətkar ifa edib Flora Kərimova və İlhamə Quliyeva. Hətta bir vaxtlar bu iki müğənninin arasında mübahisə də düşmüşdü ki, mahnının ilk ifaçısı kim olub. Bəstəkar həmin mahnını yaxın rəfiqəsi Flora Kərimovanın nakam sevgisinə həsr edibmiş. Flora Kərimovanın ifa etdiyi "Yoxluğunu bilə-bilə" mahnısını da həmçinin.

Görünür, bütün bu nisgil qoxan sənət əsərlərini yazan insanın öz taleyi də həmin əsərlərin mayasında var.

Elza İbrahimova Qara Qarayevin sevimli tələbəsi, gözəl mahnıla-

rını çıxartdığı bəstələr Elza xanımı yaşamağa sövq edir.

Kənarda heç bir stimül yoxdur. Bu minvalla 90-cı ilin 20 yanvarına həsr etdiyi bir operanın altından imza atır Elza İbrahimova. "Yanan laylalar" adlı bu opera Opera və Balet Teatrının səhnəsində hazırlanır. Tamaşanın premyerasına az qalmış hansı bir qara qüvvənin əli iləse opera ümumiyyətlə sıradan çıxarılır, səhnə həlli yarımçıq qalır. O gündən Elza İbrahimova elə sarsılır ki, bu sarsıntı onun uzun xəstəlik nəticəsində ölümü, itkisi ilə nəticələnir.

Zəhra xanım anasına baxmaq üçün işini atır. 8 il bir evin küncündə ana-bala qalırlar. Xəstə ana və ona baxan həkim övladı. Qardaşı Çingiz, bəzən Elza xanımın çox sevdiyi qardaşı oğlunun xatirinə bir loxma yeyən küskün qadın 8 ilin son 25 gününü yeməkdən də imtina edir. Qızı Zəhra mən həkim ola-ola hələ də müəyyən edə bilməmişəm ki, anam yeməkdən könüllü surətdə imtina etdi, yoxsa iştahası çəkmedi. Başqa həkimlər də bu sağlam qadının depressiyadan qeyri heç bir xəstəliyi olmadığını deyiblər.

Sonuncu mahnısının adı "Peşmanlıq"dır. Onu son illər mahnılarını sevvə-sevvə verdiyi Teymur Əmrah ifa edib. Daha iki mahnısı da Tey-

"Yanan laylalar"dan sonrakı "Peşmanlıq"

Elza İbrahimovanın sirrlərlə dolu dünyası

kə, elə də oldu. Bəlkə, kiminsə "Yoxluğunu bilə-bilə" gözləməkdən yoruldu? Bəlkə, "Doya bilmədikləri" onu 74 yaşına çatmağa ruhlandırdı? Bəlkə, "Gecələr bulaq başı"ndakı sükuta özünü bənzədirmiş? Bəlkələr çoxdur. Heç birinə sağlığında cavab qoymayıb. Amma mahnıları danışır hər şeyi.

Atası İmaməddin İbrahimov Azərbaycan dəmir yolunun məsul şəxslərindən olub. Anası Sona İbrahimova ölkədə tanınmış genikoloq idi. Elza İbrahimova Hacıqabulda anadan olub, çünki atasının işinə görə ailə bir müddət orda yaşayıb. Ailədə iki bacı, bir qardaş olublar. Böyük bacısı həkimdir. Qardaşı Çingiz də bacısının qayğısına qalan, onu son nəfəsinə qədər yalnız qoymayan bir insandır.

bədii şura tərəfindən o qədər də yaxşı qarşılanmır, tanqonun burjuva ahənginin sovet ruhuna uyğun gəlmədiyi bildirilir. Amma sonradan "Qurban verərdim"lə bərabər "Sən mənə lazımsan" (söz. ?lia?ə K?r?ayl?), "Bağçadan keçmişən" (söz. Ə.Əlibəyli) və sair tanqo ritmində yazılmış musiqilər bəstəkarın sevilən mahnıları siyahısına qoşulur.

Yaradıcılığı təkcə estrada janrı ilə kifayətlənməyən bəstəkar diplom işi üçün yazdığı fortepiano və orkestr üçün üçhissəli konsert, "Afət", "Şeyx Şamil" və "Yanan laylalar" operalarının, həmçinin Azərbaycanda neft sənayesinin 130 illiyi münasibəti ilə neftçilərə həsr olunmuş himnin də müəllifidir.

Yaradıcılığında bir-birindən ma-

rın müəllifi, artıq hamı tərəfindən sevilir, müğənnilər onun mahnılarını ifa etmək üçün əldən gedirlər. Mahnılar isə Rəşid Behbudov, Şövkət Ələkbərova, Yalçın Rzazadə, Flora Kərimova, İlhamə Quliyeva kimi ifaçılara qismət ola bilirdi. Bir gün bu xanım dəlicəsinə sevir. Yoluna çıxan, ona sevgisini izhar edən bir gənc alim Elza xanımın sevgisini qazanmağa müvəffəq olur. Evlənilər. Onların izdivacından bu gün yeganə həmdəmi anasını itirdiyi üçün göz yaşlarından danışa bilməyən Zəhra dünyaya gəlir. Çox az bir zaman keçir. Sevgi ilə alışıb-yanan iki qəlb bir-biri ilə yaşaya bilmədiyinə hökm çıxarır. İki yaradıcı insan bir yerdə yaşaya bilmir. Zəhranın heç bir yaşı olmamış ata-ana ayrılır. O vaxtdan Elza İbrahimova tənha ana kimi həm balaca Zəhrasının qayğısına qalır, həm də bəstələməkdə davam edir. İllər bir-birini əvəz edir. Bu illər ərzində yeni mahnılar yazılır, ifa olunur, dünyaya yayılır. Dünyaya gələn hər bir mahnı onu gətirənin içinə axan göz yaşları ilə müşayiət olunur.

Gəlib 90-cı illər çıxır. Çətinliklər, heç kim, hətta Elza İbrahimova kimi bəstəkarın belə nə özünün, nə də mahnılarının qayğısına qalası halda deyil. Sənətkar baxımsız qalır. Flora Kərimova mahnını götürüb ifa edir. İfa edir bəstəkarla bir-birlərinə qoşulub göz yaşları axıdılar, amma heç kim o birindən - niyə ağlayırsan? deyər soruşmur. Hər şey aydındır. Bu arada Zəhra orta məktəbi qurtarır, tibb təhsili alır. Elza xanımın yeganə dayağı qardaşı Çingiz olur, onun balasına da öz övladları ilə birgə baxır. Onun övladları da Elza xanımın qızı Zəhra ilə birgə Elza xanımın ağuşunda böyüyürlər. Bacı-qardaşın birliyi, bir də yazıb qəlb ağrıla-

mur Əmrahdadır, hələ oxunmayıb. Son 25 gün ailə üzvləri belə onun yatdığı otağa girməyə cəsarət etmirmiş. Heç kimi yaxına qoymayıb. Teymur Əmrahı da həmçinin. Teymur elə düşünüb ki, bəlkə o iki mahnını hələ ifa etmədiyi üçün Elza xanım ondan inciyib. Durub zəng edib xəbərdarlıq vermədən Elza xanıma səbəbi izah etməyə gəlib. Çingiz müəllim deyib ki, Elza heç kimi görmək istəmir, amma mənə sənəin bərəndə bir söz deyib. Deyib ki, Teymura deyin ondan inciməmişəm, onu çox istəyirəm, amma heç kimi görmək istəmirəm.

Beləcə, ömür boyu hər bir çətinlikdən üzə ağ, alnı açıq çıxan, heç kimə heç nə üçün boyun əyməyən, qamının altını heç kimə açmayan türk qızı Elza İbrahimova bu həyata əlvida deyir.

Aldığı fəxri adlar, təqaüd ömür boyu onun gözündə olmadı. Niyə fəxri adınız gecikir? sualına mənim vaxtım yoxdur, yazıram, fəxri ad gözləyər deyən-qürurlu xanım sonuna qədər öz sirrindən ən yaxınını belə agah etmədi. Sirlə dolu bir şəxsiyyət düşdü ötən dayanacaqda. Qarşıda hələ çox dayanacaq var. Ordan düşənlərdən kimlərsə ola bilər ki, heç kimin diqqətini belə çəkməyəcək, xatırlanmayacaq. Amma elə sənişinləri olub bu qatarın ki, hələ də qatarda adları çəkilir, əsərləri səslənir, oxunur, onlara rəhmət deyilir, itkiləri üçün yanırıq. Elza İbrahimova belə bəxtəvər sənişinlərdən oldu.

Ölümündən əvvəl gec də olsa bütün fəxri adların, diqqətin, qayğının mərkəzində oldu, amma nə yazıq ki, gec. İkinci fəxri xiyaban, yas mərasimi, hər şey qanun qaydası ilə, nə yazıq ki...

